

LIGT MIJN KOE GOED?

De kosten voor ligbedmateriaal in de Vlaamse melkveehouderij namen de laatste jaren sterk toe. Voor betaalbare alternatieven kijkt de Vlaamse melkveehouder op de eerste plaats naar diergezondheid, gebruiksgemak en koecomfort.

– *Stephanie Van Weyenberg, ILVO T&V Agrotechniek*

De melkveehouder wil graag weten wat de invloed van ligboxbedding en strooisel is op diergezondheid, gebruiksgemak en koecomfort. Hieronder brengen we de resultaten van een enquête rond ligbedmateriaal bij Vlaamse melkveehouders. Bij de keuze voor een bepaald huisvestingssysteem bij nieuwbouw of renovatie vragen melkveehouders zich vaak af welke bodembedekking ze best gebruiken in hun stal. Maar het is ook een belangrijke overweging bij de aankoop van vers strooisel. Je kan immers kiezen uit een groot aantal verschillende staltypes (ligboxen met beton, matten, matrassen of diepstrooiselboxen, bindstal, potstal ...), strooisel (stro, zaagsel, houtkrullen, zand, compost, paardenmest ...) en additieven.

Effecten op diergezondheid, koecomfort en bedrijfsresultaat

Bij de keuze van het ligbedmateriaal moet je met veel factoren rekening houden. Melkkoeien willen een zacht en droog ligbed. Het aantal uren dat koeien op het

ligbed liggen, kan variëren van 8 tot 16. Onderzoek wees uit dat langere ligtijden en een beter koecomfort gepaard gaan

.....
Veehouders willen betere informatie over ligbedmaterialen.
.....

met een lagere voederopname, een betere herkauwactiviteit, een betere klauwgezondheid en minder kreupelheid, minder stress en een hogere melkproductie. Een niet-comfortabel ligbed is dus nadelig voor het bedrijfsresultaat. Daarnaast heeft de kwaliteit van het gekozen ligbed eveneens een grote invloed op het voorkomen van gezondheidsproblemen, zoals mastitis en kreupelheid. De groei van bacteriën op het ligbed – en bijgevolg de infectiedruk op het bedrijf – is onder meer afhankelijk van

eigenschappen als partikelgrootte, vochtabsorberend vermogen en pH, maar ook van omgevingsfactoren als vochtigheidsgraad en temperatuur.

Belangrijke kostenpost

Huisvesting (en meer bepaald de ligplaat-ten voor koeien) is een belangrijke kostenpost op Vlaamse melkveebedrijven. Om de productiekosten te drukken, proberen melkveehouders de laatste jaren de stijgende kosten van traditioneel strooisel (zaagsel, stro) te compenseren door minder of alternatief strooisel te gebruiken, al dan niet van mindere kwaliteit. Anderzijds worden veel additieven gebruikt ter verbetering van de ligbedkwaliteit. De opbrengst ten opzichte van de meerkost van deze additieven is niet voor elk product gekend.

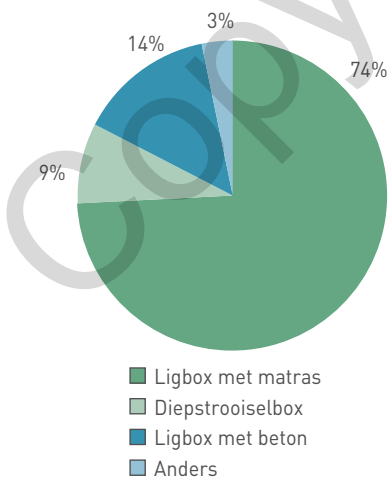
Vraag naar informatie

Informatie over de traditionele soorten ligbedmateriaal en over hun invloed op melkwaliteit en koecomfort is vrij

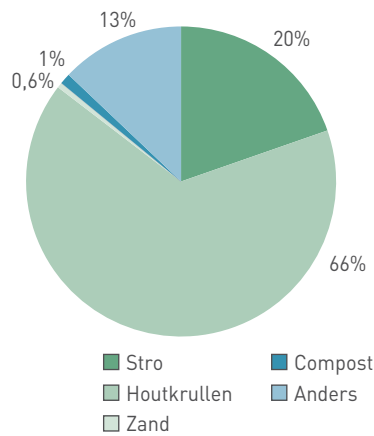
algemeen beschikbaar. Vulgariserende brochures behandelen de voor- en nadelen van één bepaald type, maar baseren zich vaak op ervaringen uit de praktijk. Wetenschappelijke literatuur daarentegen vergelijkt ofwel een groot aantal strooiseltypes in een weinig praktijkrelevante labo-opstelling (bijvoorbeeld gesteriliseerd materiaal), ofwel een beperkt aantal types op een klein aantal praktijkbedrijven, vaak met subjectieve technieken (bijvoorbeeld het inschatten van de zachtheid van het ligbed door zich op de knieën te laten vallen en een quoterig te geven). Verder is de informatie over alternatieve strooiseltypes of ligboxbedekkingen zeer beperkt of niet te extrapoleren naar de situatie in Vlaanderen (bijvoorbeeld het gebruik van compost in andere klimaatomstandigheden). Naast het strooisel zelf, is er ook een heel uitgebreid gamma additieven op de markt, voornamelijk om de bedding droog en kiemarm te houden. Een lagere hoeveelheid en/of mindere kwaliteit strooisel zou dus gecompenseerd kunnen worden door toevoeging van het juiste additief. Voor bedrijven is de meerwaarde van deze producten momenteel niet altijd duidelijk. Het groeiend besef bij de Vlaamse melkveehouders dat ze nood hebben aan een goede kwaliteit ligboxbedding én strooisel tegen aanvaardbare prijzen vertaalt zich in een groeiend aantal aanvragen van melkveehouders voor advies inzake ligboxbedding, zowel bij het ILVO-T&V als bij het M-team van de faculteit Diergeneeskunde.

Enquête

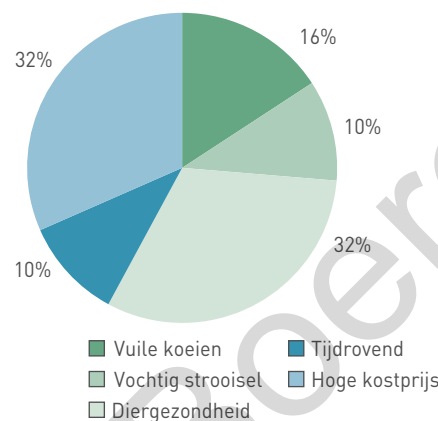
Om een meetbaar idee te krijgen over het aantal vragen en de aard ervan, deden wij in oktober 2011 een enquête. Aan deze enquête werkten 185 Vlaamse melkvee-

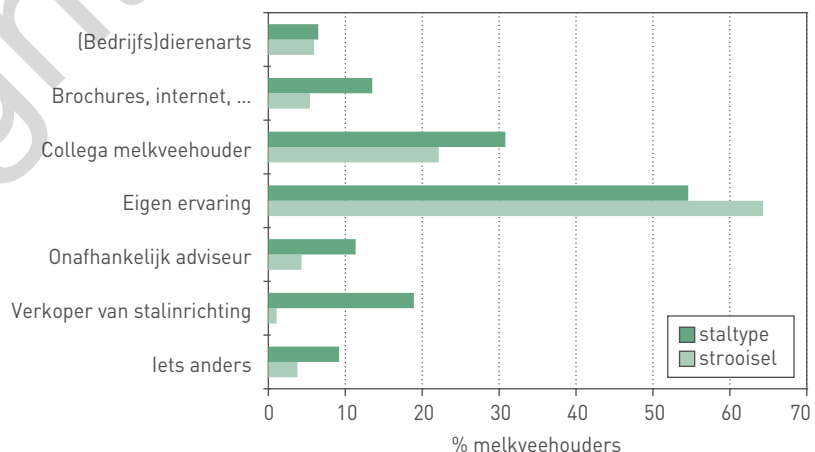
Figuur 1 Verdeling van het type ligboxen op Vlaamse melkveebedrijven - Bron: ILVO

Figuur 2 Verdeling van het gebruikte strooiseltype - Bron: ILVO

Figuur 3 Oorzaak van ontevredenheid over het gebruikte strooiseltype op Vlaamse melkveebedrijven - Bron: ILVO

Figuur 4 Factoren waarmee de melkveehouder rekening houdt bij de keuze van stal- en strooiseltype - Bron: ILVO

houders mee. Op basis van de aanzienlijke verscheidenheid in grootte (minimum 8 en maximum 300 koeien) en leeftijd van de bedrijven (het aantal van de laatste grote renovatie varieert van 1945 tot 2011), mogen we aannemen dat dit om een representatieve steekproef gaat. Zowat

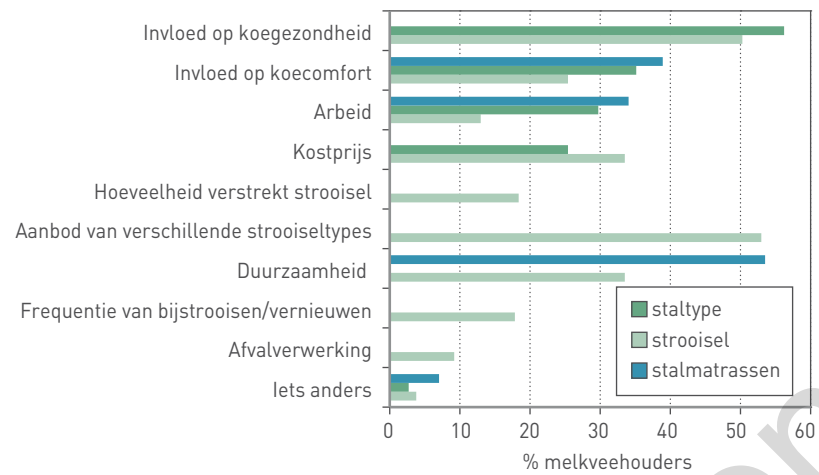
80% van de deelnemers beschikt over een ligboxenloopstal voor de lacterende koeien. In 74% van de gevallen is de ligbox uitgerust met matrassen (figuur 1). In figuur 2 zien we dat 66% van de deelnemende bedrijven nog steeds houtkrullen of zaagsel gebruikt. Dit strooiseltype kende de afgelopen jaren de grootste prijsstijging, onder andere doordat deze grondstof ook gebruikt wordt als brandstof en als biomassa. De hoge aankooprijks van houtkrullen en zaagsel zal hierdoor in de toekomst niet meteen dalen. De prijs wordt in de enquête als voornaamste reden (32% van de gevallen) opgegeven bij melkveehouders die niet tevreden zijn over hun strooiseltype (figuur 3). Verder gebruikt 68% van de Vlaamse melkveehouders meermaals per week additieven, voornamelijk om het ligbed droog te houden. 65% geeft aan tevreden te zijn over het gebruikte additief. Toch baseert de veehouder de keuze voor zowel het staltype (ligboxen met matrassen of diepstrooiselboxen, bindstal, potstal of iets anders), als het strooiseltype voornamelijk op diergezondheid (respectievelijk 49% en 40%). Op de tweede plaats komen de criteria gebruiksgemak (45%) voor het type van huisvesting en koecomfort (25%) voor het strooiseltype. Vlaamse melkveehouders zijn dus bereid een hogere prijs voor ligboxbedding te betalen als dit resulteert in een betere diergezondheid en een hoger koecomfort. Bij de keuze voor staltype en type strooisel gaat

de melkveehouder vooral af op zijn eigen ervaring (figuur 4). Uit deze enquête blijkt echter dat het in de praktijk net de relatie met koegezondheid is waarover de veehouders te weinig informatie hebben. Respectievelijk 55% en 50% van de Vlaamse melkveehouders

geeft aan te weinig informatie te hebben over de relatie koegezondheid-type huisvesting en de relatie koegezondheid-type strooisel (figuur 5). Voorts zegt 53% over te weinig informatie te beschikken inzake de duurzaamheid van de koe-matrasen. Dit bewijst dat de overvloedige informatie die er vandaag beschikbaar is (brochures, internetfora, industrie of wetenschappelijke artikels) de Vlaamse veehouders niet (in de juiste vorm) bereikt of onvoldoende adviseert. Tot slot blijkt uit de enquête dat 33% van de deelnemende bedrijven bereid is te betalen voor onafhankelijk bedrijfsspecifiek advies.

Concurrentiepositie versterken

Met het oog op de afschaffing van de melkquota in 2015 en de liberalisering van de markt moeten de Vlaamse melkveehouders hun concurrentiepositie versterken door deze productiekost te reduceren en/of een uitstekende melkkwaliteit te garanderen. Meestal gebeurt dit door schaalvergroting (toename van het aantal melkkoeien). Dat brengt ofwel zware investeringen (meer ligplaatsen voorzien),

Figuur 5 Onderwerpen waarover melkveehouders te weinig informatie hebben met betrekking tot staltypen, strooiseltype en stalmatrasen - Bron: ILVO

ofwel een overbezetting (meer koeien huisvesten dan voorziene ligplaatsen) met zich mee. De door boekhouders vaak geadviseerde overbezetting (hogere opbrengst per ligplaats) gaat gepaard met een grotere competitie tussen de koeien en een stijging van de infectiedruk. Het

succes wordt bijgevolg sterk bepaald door de keuze voor optimaal comfort en uitstekende hygiëne van het ligbed én het management.

Een goed ligbed is belangrijk

De kosten voor strooisel zijn de laatste jaren alleen maar toegenomen, zeker voor de Vlaamse melkveehouders die nog hoofdzakelijk houtkrullen als ligboxbedding gebruiken. Het besef groeit dat een goed ligbed belangrijk is voor de preventie van mastitis en voor de melkkwaliteit, maar de melkveehouders geven zelf aan dat ze hierover onvoldoende kennis en informatie hebben. Overigens zal het belang van een goed ligbed toenemen, gezien de afschaffing van het quotum in 2015 en de vaak geadviseerde overbezetting. Het is bijgevolg de hoogste tijd om de Vlaamse melkveehouders goede alternatieven voor ligboxbedding en strooisel te bezorgen, zonder dat men zal moeten inboeten aan melkkwaliteit, diergezondheid en koecomfort. Bovendien mag dit ook geen onhaalbare investeringskosten en/of werklasten met zich meebrengen. ■

Voor meer informatie over dit artikel kan je terecht bij het LVO, Eenheid Technologie en Voeding-Agrotechniek, Stephanie Van Weyenberg, tel. 09 272 28 18, of via e-mail stephanie.vanweyenberg@ilvo.vlaanderen.be.

Vlaamse melkveehouders zijn bereid een hogere prijs voor ligboxbedding te betalen als dit resulteert in een betere diergezondheid en een hoger koecomfort.